

самоврядування в селах, селищах, містах районного значення, що не об'єдналися [4].

Передача частини повноважень до органів місцевого самоврядування зацікавить їх у нарощуванні власної дохідної бази бюджету, пошуку шляхів додаткового фінансування, буде стимулювати до більш ефективного розподілу та витрачання належних фінансових ресурсів.

Література:

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. К., 2017. 92 с.

2. Легкоступ І. І. Актуальні питання фінансової децентралізації в Україні. *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 786. С. 41–46.

3. Самодостатність територіальних громад України: проблеми та шляхи досягнення. URL: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli/12.htm>.

4. Письменний В. В. Нові можливості органів місцевого самоврядування у формуванні бюджетних доходів. *Розвиток регіонів та громад в умовах адміністративно-територіальної реформи: перспективи та загрози* : матеріали міжнародної наук.-практ. конференції. (Тернопіль – Вишнівець). Тернопіль: Крок, 2015. С. 234–237.

Будка Лілія Богданівна

*Аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ВИДИ КРЕДИТУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Питання кредитування домогосподарств є одним із найбільш складних, але, водночас і надзвичайно актуальних в сучасній фінансовій науці. Домогосподарство є винятковим соціальним утворенням і економічним фундаментом життєдіяльності будь-якого суспільства. Матеріальний добробут членів домогосподарств в повному обсязі залежить від рівня їхнього доходу, який під впливом певних факторів, може мати тенденцію або до збільшення, або до зменшення. Таким чином, з метою зростання величини дохідної частини власного бюджету,

домогосподарства шукають альтернативні джерела, серед яких ключове місце займає кредитування.

Проблематика кредитної поведінки домогосподарств стала об'єктом наукових досліджень вітчизняних економістів: В. Дзюблюка, М. Жимайла, Т. Кізими, О. Момота, В. Савича, С. Смерічевського, О. Шаманської, Н. Чаленко та інших. Зважаючи на значний внесок вищезазначених фахівців, їх напрацювання охоплюють лише частковий аспект стосовно вивчення проблематики та напрямів реалізації кредитної поведінки домогосподарств, що дає можливість для продовження наукових досліджень.

Перш за все потрібно зрозуміти, що собою являє кредитна поведінка домогосподарств. Кредитною поведінкою домогосподарств називають вид діяльності окремого індивідуума чи домогосподарства, під час якого відбувається процес залучення коштів на засадах строковості, поверненості та платності. Разом з тим, варто наголосити на тому, що становлення кредитної культури стає причиною для виникнення нового виду споживання, так званого випереджувального споживання. Сама по собі кредитна поведінка є елементом випереджувальної дії, яка дає змогу домогосподарству споживати «зараз і побільше», не відкладаючи це бажання на майбутнє. Така позиція кредитування є наслідком комплексу маркетингових дій, які спрямовані на формування потреб у непотрібних, на даний момент, товарах [1, с. 18].

Потрібно зауважити, що кредитна поведінка вітчизняних домогосподарств є неоднорідною: є групи, які охоче беруть кредит для вирішення власних поточних матеріальних проблем. Особливими рисами таких людей є: ризиковість, бажання до швидкого поліпшення власного рівня життя, безстрашність у передчутті завтрашнього дня. До другої категорії варто віднести тих індивідів, які бажають отримати дохід, але мають певні перестороги. Такі передчуття виражаються у тому, що з часом домогосподарства не зможуть вчасно погасити кредит, або ж вважають, що теперішні процентні ставки є надзвичайно високими. Третя категорія включає у себе осіб, які, опираючись на власні судження і переконання, ніколи не беруть кредити, аргументуючи це тим, що наявність боргу – це погане явище і призводить до власної економічної нестабільності, до появи відчуття тривоги і до вразливості сімейного бюджету.

Ключовою перевагою у отриманні грошей у борг, в першу чергу, є випереджувальне споживання, яке дає змогу підвищити особі рівень його

добробуту. Оскільки матеріальний добробут більшої частини українських домогосподарств на сьогодні не є таким високим, як вони того хотіли б, отримання кредиту могло б бути запорукою для підвищення їх добробуту вже у довгостроковому періоді.

Процес реалізації кредитної поведінки домогосподарств пов'язаний з появою і розвитком споживчого кредитування та із збільшенням обсягів кредитування населення загалом.

Пожвавленню споживчого кредитування сприяв швидкий процес оформлення та надання грошей у борг для домогосподарств, постійне запровадження інноваційних засобів для полегшення і прискорення власне самої процедури оформлення кредиту, максимальна зручність в оплаті кредиту як дистанційно, так і у міжбанківській мережі, оформлення кредиту без залучення та вимоги додаткових документів (без наявності довідки про доходи) тощо.

Разом з тим, широка доступність кредиту всіх категоріям громадян призводить до того, що доволі часто виникає ризик неплатоспроможності позичальників. Крім того, через нестачу коштів банківські установи знизили пропозицію й збільшили відсоткові ставки за кредитами. Водночас зменшення доходної частини бюджету домогосподарств й зменшення зайнятості стало причиною затримок у виплаті за раніше взятими кредитами і збільшенням обсягів проблемних кредитів у банках [2, с. 204].

Другу позицію після споживчих кредитів посідає автокредитування. Його ключовими умовами є: цільове спрямування коштів на купівлю автомобіля; забезпечення кредиту заставою; платність; наявність обов'язкового початкового внеску у розмірі до третини від вартості транспортного засобу; страхування автомобіля.

Не менш популярним серед населення залишається також іпотечне кредитування. Його розвиток є шляхом вирішення проблеми, яка пов'язана з залученням і ефективним використанням тимчасово вільних коштів, а також соціальних завдань, які передбачають залучення громадян до задоволення власних потреб за допомогою механізму фінансового ринку [3, с. 5].

Формування механізму іпотечного кредитування забезпечує постійний процес залучення додаткових фінансових ресурсів за допомогою впровадження на інвестиційному ринку нових ліквідних довгострокових інструментів.

Потрібно звернути увагу також і на такий вид кредитування як мікрокредити. Основними ознаками, що відділяють їх від інших банківських позик, є те, що розгляд заявки відбувається надзвичайно швидко і не потребує надання додаткових довідок чи інших документів. По-друге, банки не потребують у позичальників мікропозик підтвердження платоспроможності, застави чи іншого поручителя, що також здійснює вагомий вплив на швидкість вирішення проблеми нестачі фінансових ресурсів [2, с. 208]. Однак, варто наголосити і на певних складнощах при оформленні таких мікропозик. Перш за все, це виявляється у збільшенні відсоткової ставки. Другим фактом є скорочений термін використання таких коштів. Третьою ознакою є введення додаткових емісій, що призводить до значного здорожчання вартості самого кредиту.

На основі вище сказаного можна зробити висновок про те, що кредитування домогосподарств поступово стає звичним явищем для вітчизняної економіки. Для населення отримання грошей у борг є важливим інструментом для короткострокового покращення власного добробуту, а також для підвищення рівня життя. Разом з тим, варто зазначити, що кредит не тільки стимулює задоволення власних потреб, але і є причиною зростання нових, що, в свою чергу, впливає на зростання виробництва на ринку товарів і послуг та на розвиток вітчизняної економіки в цілому.

Література:

1. Іващенко М. В. Інституціональний аналіз видів фінансової поведінки українських домогосподарств. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2011. № 1 (10). С. 17–21.
2. Шевалдіна В. Г. Кредитування банками домогосподарств. *Фінанси, облік і аудит*. 2010. № 15. С. 200–211.
3. Савчин В. І. Програми пільгового іпотечного кредитування в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 10. С. 4–7.